

Роль професійної мотивації в системі підготовки студентів фізкультурних вузів

Степанченко Н.І.

Львівський держаний університет фізичної культури

Анотації:

Визначаються основні підходи до формування професійної мотивації в системі освіти студентів фізкультурних вузів. Аналізується зміст програм, підручників і навчальних посібників з професійно-орієнтованих дисциплін з метою виявлення їх тематичної спрямованості на професію спортивного педагога. Показано, що дидактичне забезпечення з «Теорії і методики обраного виду спорту» та психолого-педагогічних дисциплін, в основному, відображає установку на формування у студентів теоретичної компетентності. Відзначаються основні умови розвитку мотивації у студентів до яких належить оновлення змісту та технології освітньої діяльності у вузі з включенням наступних компонентів: дидактичного забезпечення (змісту, методики реалізації, способів взаємодії в системі «викладач-студент»), яке ґрунтується на інтеграції педагогічної і спортивної складових підготовки з опорою на контекстний підхід; професійно-орієнтованих задач, які актуалізують життєвий досвід студентів у зв'язку зі спеціальністю; участі у педагогічній діяльності; психолого-педагогічної взаємодії з розвитку мотивації.

Степанченко Н.И. Роль профессиональной мотивации в системе подготовки студентов физкультурных вузов. Определяются основные подходы к формированию профессиональной мотивации в системе образования студентов физкультурных вузов. Анализируется содержание программ, учебников и учебных пособий по профессионально-ориентированным дисциплинам с целью определения их тематической направленности на профессию спортивного педагога. Показано, что дидактическое обеспечение по «Теории и методике выбранного вида спорта» и психолого-педагогических дисциплин, в основном, отображает установку на формирование у студентов теоретической компетентности. Определяются основные условия развития мотивации у студентов к которым относятся обновление содержания и технологии образовательной деятельности в вузе с включением следующих компонентов: дидактического обеспечения (содержания, методики реализации, способов взаимодействия в системе «преподаватель-студент»), которое основано на интеграции педагогической и спортивной составляющих подготовки с опорой на контекстный подход; профессионально-ориентированных задач, которые актуализируют жизненный опыт студентов в связи со специальностью; участия в педагогической деятельности; психолого-педагогического взаимодействия по развитию мотивации.

Stepanchenko N.I. Role of professional motivation in the system of education of students in physical culture high schools. The main approaches to the professional motivation formation in the system of education in the physical culture шт. high educational institutions have been determined in the article. Content of programs, textbooks and training manuals of professionally orientated disciplines aiming to determine their topic orientation on the sport pedagogy profession have been analyzed. It has been shown that didactical provision of the "Theory and Methods of the Chosen Type of Sports" and psychological-pedagogical disciplines, generally, does reflect a setting towards forming of theoretical competence in students. The main conditions of the students motivation development have been noted, such as renewing of the content and technology of the educational activity in the high educational institutions with including such components like didactical provision (of content, methods of realization, means of cooperation in the system "lecturer-student"), which is based on the integration of pedagogical and sport components of context approach based training; professionally oriented tasks, which are actualizing students life experience in connection with the specialty; taking part in the pedagogical activity; psychological-pedagogical interaction in motivation development.

Ключові слова:

фізкультурна, освіта, професійна, мотивація, формування, студенти, підходи, дидактичне, забезпечення.

физкультурное, образование, профессиональная, мотивация, формирование, студенты, подходы, дидактическое, обеспечение.

physical, culture, education, professional, motivation, forming, students, approaches, didactic, support.

Вступ.

Ефективність процесу підготовки спеціалістів для сфери «фізична культура і спорт» залежить від спрямованості студентів на оволодіння педагогічною професією, яка пов'язана з особистісними інтересами і життєвим покликанням. Тому сучасна система освіти, в тому числі і фізкультурна, повинна забезпечити підготовку кваліфікованого спеціаліста, готового застосовувати та нарощувати освітній потенціал, постійно удосконалюватися професійно та саморозвиватися.

Однією з необхідних передумов при цьому є мотивація вибору майбутньої професії. Як стверджують Н. Чесноков, Т. Михайлова, А. Морозов [13] дуже часто абітурієнти, які поступають в фізкультурний вуз віддають йому перевагу серед інших вузів тому, що розраховують в процесі навчання продовжити спортивну кар'єру. Абітурієнти – чоловіки намагаються через зарахування у вуз відкласти час призову до армії. Дослідниками встановлено, що лише частина абітурієнтів відчуває в собі поклик до педагогічної роботи, при цьому, що незначна кількість випускників в подальшому працює за спеціальністю. Це ще раз підтверджує думку В. Сластьоніна, що

мотиви вибору педагогічної професії та мотивація педагогічної діяльності не є тотожними явищами. Мотиви вибору педагогічної професії часто пов'язані з привабливістю вищої педагогічної освіти як такої, без обов'язкової мотивації на професійну педагогічну діяльність.

Не зважаючи на те, що процес підготовки в фізкультурних вузах має включати в себе формування професійної мотивації у студентів, практично спрямованої та ефективною системи впливу на її повноцінне формування в вищій фізкультурній школі в повній мірі не забезпечується.

Таким чином, склалося протиріччя між необхідністю формування професійної мотивації, з однієї сторони, і недостатньою розробленістю цього питання в теорії і практиці фізкультурної освіти, з іншої. Дане протиріччя визначає проблему дослідження, яка полягає в достовірному уточненні уяви про фактори, що сприяють ефективному становленню професійної мотивації у студентів, які навчаються у фізкультурних вузах.

Слід зазначити, що в рейтингу престижних професій педагогічні займають не перші місця, але разом з тим конкурс абітурієнтів у вузи, які готують спеціалістів з фізичної культури і спорту, залишається

стабільно високим. Так, з 1999 по 2009 роки конкурс у Львівському державному університеті фізичної культури склав від 1,99 до 1,42 особи на одне місце. В сучасних економічних умовах підвищується попит на спеціалістів цього профілю, який пов'язаний з тим, що на ринку з'являються робочі місця в спортивних – фітнес та оздоровчих клубах, аквапарках, тощо. Разом з тим, кількість випускників, які хочуть працювати за спеціальністю, на жаль, не збільшується [13, 26].

Ці та інші факти свідчать про те, що професійна мотивація у студентів фізкультурних вузів не є достатньо високою.

Існує думка, що специфіка професійної мотивації в фізкультурних вузах підкріплюється основним видом професійної підготовки студентів – інтенсивною руховою діяльністю [30]. В той же час рухова активність не є домінуючою в системі підготовки спортивних педагогів, складовими якої є: гуманістична спрямованість, професійна компетентність, професіоналізм, педагогічні здібності, педагогічна техніка, педагогічна технологія [3, 6, 9].

Зважаючи на це, можна стверджувати, що якість системи вищої фізкультурної освіти в багатьох випадках залежить від рівня сформованості професійної мотивації студентів. На першому етапі це обумовлено якістю професійного відбору; на другому – збереженням контингенту студентів та цілеспрямованим формуванням у майбутніх викладачів фізичного виховання та спорту професійної мотивації під час навчання у вузі [11, 30]. Аналіз літературних джерел дає підстави стверджувати, що формування професійної мотивації у студентів, на нашу думку, послаблюється низкою причин: перевагою традиційної дискретно-дисциплінарної моделі навчання [14]; презентацією навчального матеріалу у вигляді «граніту науки» [5]; слабкою інтеграцією предметних знань і вмій [12]; значним часовим розривом між засвоєнням теоретичної інформації студентом і її практичним застосуванням [12, 19, 22]; відсутністю спрямованості на розвиток професійного мислення та уяви у студентів [11, 19]; невідповідністю методів професійної підготовки потребам студентів і вимогам суспільства до випускників [18].

Ряд авторів вказує також на значну зміну мотивації сучасного студента, який розглядає вибір професії, професійне навчання, працевлаштування з позиції «вигідної угоди», що, в свою чергу, призводить до неузгодженості між життєвими прагненнями студента та його практичними діями – середньою успішністю та незначним докладанням зусиль в процесі навчання. Окрім цього, відзначається, що значна частина студентів має поверхневу уяву про предмети, що вивчаються у вузі [1, 5, 11].

В сучасних літературних джерелах стверджується, що процес підготовки студентів у вузах фізичної культури зазнає суттєвих змін та проводиться в несприятливих економічних і соціальних умовах розвитку та перетворення нашого суспільства. Труднощі в роботі викладачів зі студентами виникають ще й внаслідок зниженої професійно-педагогічної мотивації тих, що

навчаються – вступ у вуз не свідчить про кінцевий вибір студентом професії [25, 30]; частина студентів в подальшому припиняють навчання або не працюють за спеціальністю [1]; тільки кожний четвертий сучасний студент педагогічного вузу орієнтований на педагогічну професію [5].

Причиною цього, на наш погляд, є слабка теоретична та методична розробленість системи професійної мотивації в фізкультурній освіті; перевага передачі знань студентам перед формуванням у них мотивів і інтересів до педагогічної професії.

Робота виконується згідно теми 1.5. – «Методологічні та нормативно-правові засади організації фізкультурної освіти та кадрового забезпечення у сфері фізичної культури і спорту» Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011-2015рр.

Мета, завдання роботи, матеріал і методи.

Метою роботи є визначення основних підходів до формування професійної мотивації та аналіз її дидактичного забезпечення в системі освіти студентів фізкультурних вузів.

В процесі дослідження застосовувалися наступні *методи*: теоретичний аналіз літератури за проблемою дослідження; вивчення матеріалів вступних компаній в фізкультурні вузи, контент-аналіз навчальних програм, підручників та навчальних посібників.

Результати дослідження.

Аналізуючи підходи до формування у студентів спрямованості на оволодіння професією спортивного педагога, ми розділяємо їх на дві групи. До першої ми відносимо підходи, які впливають на вибір професії (вихідний етап). В другій групі нами об'єднані підходи до формування професійної мотивації в процесі фізкультурної освіти студентів (етап актуалізації).

Узагальнюючи підходи, в яких розглядається вплив мотивації на вибір професії ми дотримуємося особистісного підходу в процесі профорієнтаційної роботи та моделювання свого майбутнього і ідеального образу професіонала. Реалізація підходу відбувається в наступних організаційних заходах: «Дні відкритих дверей», «Дні факультетів», спортивні змагання, показові виступи, бесіди зі спортсменами. Разом з тим, ці заходи потребують модернізації і, що більш важливо, потребують доповнення індивідуальними співбесідами, консультаціями, тестуваннями педагогічної схильності та педагогічних здібностей абітурієнтів [25].

Формування професійної мотивації у студентів фізкультурних вузів реалізуються, на наш погляд, в декількох напрямках. Перший напрям – це психолого-педагогічна взаємодія на етапі профідентифікації з розвитку мотивації в системі «викладач-студент». Суть його полягає в використанні викладачем педагогічних технологій навчання через професійну спрямованість викладання дисциплін. Другий напрям має відношення до дидактичного забезпечення формування професійної мотивації: програм дисциплін та педагогічних практик, планів лабораторних і практичних занять, спецкурсів, змісту викладання психолого-педагогічних дисциплін і їх взаємозв'язку з предмета-

ми спортивних спеціалізацій, теоретичної підготовки до педагогічної діяльності, науково-дослідної роботи студентів, психолого-педагогічної взаємодії з розвитку мотивації. Ми вважаємо, що основним шляхом розвитку мотивації до педагогічної діяльності у студентів є конкретні педагогічні взаємодії, насамперед, дидактичного і виховного характеру, з акцентом на формування внутрішньої мотивації та професійно-педагогічної спрямованості особистості.

Передбачається, що однією з умов формування професійної мотивації до педагогічної діяльності є включення в зміст навчальних програм, підручників і навчально-методичних посібників матеріалу, який впливає на становлення особистості майбутніх спеціалістів з фізичної культури і спорту. Вивчення характеру установок на професійну мотивацію проводилося нами на прикладі вивчення змісту підручників, посібників і програм з «Теорії і методики обраного виду спорту» та дисциплін психолого-педагогічного циклу [3, 6, 9, 14, 16, 22, 28, 31].

Встановлено, що професійна спрямованість не завжди є обов'язковою частиною даних матеріалів. Виявлено, що теми, які торкаються проблеми формування професійної мотивації студентів, зустрічаються не в кожному підручнику та навчальному посібнику, деякі представлені теми розраховані на підсилення особистісного аспекту професійної мотивації. Це теми в яких характеризуються педагогічні здібності, стилі діяльності та професійно важливі якості тренера. Серед тем, що пов'язані з установкою на формування діяльнісного аспекту професійної мотивації слід відзначити ті, які присвячені формуванню основ педагогічної майстерності у студентів, а саме: педагогічна майстерність та її структура, перелік функцій та професійно-педагогічних знань та вмінь, необхідних для роботи спортивного педагога, опис розділів підготовки викладачів з фізичного виховання та спорту.

Вивчення змісту підручників і навчально-методичних посібників [2, 4, 10, 20, 23, 28, 29] для студентів фізкультурного вузу виявило їх установку на формування знань, вмінь і навичок, які необхідні для здійснення професійної діяльності. Разом з тим, професійна спрямованість в них виражена слабо, не акцентовано. В підручниках і посібниках, які аналізувалися нами, рідко прослідковується установка на вивчення студентами умов роботи тренерів, викладачів фізичного виховання.

Всі теми, які пов'язані з професійною спрямованістю можна розподілити по частоті включення в підручники і навчально-методичні посібники. Виявляється, що інформація про особливості виховної роботи викладача, тренера присутня в тій чи іншій мірі у всіх вивчених нами джерелах. В наявності є теми, які описують функції та педагогічні здібності спеціаліста. Приблизно до половини вивчених матеріалів включають теми, які розкривають особистісний та діяльнісний аспекти професійно-педагогічної мотивації студентів. Цьому допомагає вивчення студентами стилів діяльності спортивного педагога, особливостей взаємодії тренера зі спортсменами.

Менше третини розглянутих нами підручників і посібників включають в себе теми, які розкривають особливості професійно-педагогічних знань і навичок тренера та вимоги до спеціаліста з фізичної культури і спорту. В підручниках психолого-педагогічного циклу згадуються також критерії оцінки професійної діяльності та особливості педагога, а також напрямки формування професіоналізму.

Такий тематичний зміст не може значно підсилити професійну мотивацію, оскільки підтверджує спрямування фізкультурної освіти студентів на формування у них теоретичної компетентності. Вартий уваги той факт, що в багатьох підручниках і методичних посібниках, виданих до 90-х років минулого століття, майже відсутні теми по формуванню мотивації у студентів на роботу за спеціальністю.

Серед підручників, виданих в 1990-2000 роки, не всі видання реалізують програмно-нормативні установки вузівської професійної мотивації. Так, в підручнику «Вступ до спеціальності галузі «Фізичне виховання і спорт»» [7] професія викладача з фізичного виховання і спорту характеризується доволі вузько. Тільки в деяких виданнях представлена сучасна професійно-мотиваційна тематика. Можна відзначити підручник з «Педагогіки» [6], який в розділі «Педагогічні комунікації» включає особливості діяльності педагога, але цей напрям описаний без врахування діяльності педагога в галузі фізичного виховання та спорту. В підручнику з «Волейболу» [2] рекомендують перелік форм підвищення професіоналізму в майбутніх тренерів.

Не зважаючи на те, що в багатьох джерелах стандартно описується об'єм роботи тренера, а також необхідні йому знання, вміння і навички для її виконання, багатогранний характер педагогічної діяльності з фізичної культури і спорту охоплюється не повністю. Виняток з аналізованих підручників і посібників склали лише «Психологія спорту» Е. Ільїна [15] і «Обучение фехтованию» Б. Турецького [27]. В цих виданнях достатньо докладно описані особливості професійної діяльності тренерів з видів спорту і основні вимоги до спеціалістів. Так, Б.Турецький, розкриваючи всі особливості тренерської роботи, вказує, що недостатній рівень тренерської підготовки пояснюється двома моментами: низькою мотивацією тих, хто вже став, але без особливого інтересу відпрацьовує свої години; небажанням тренерів вчитися, збагачувати себе досвідом інших (тренерів, дослідників спорту) [27, с. 7].

Як показав аналіз методичних посібників і підручників, зміст викладання загальних професійних і психолого-педагогічних дисциплін проводиться без опори на контекстний підхід – саме він, на нашу думку, має забезпечувати інтеграцію педагогічної та спортивної складових підготовки студентів в фізкультурній освіті.

Для вивчення мотиваційних установок в змісті навчальних програм нами були проаналізовані програми з «Теорії і методики обраного виду спорту» по ряду спеціалізацій Львівського державного університету фізичної культури.

Аналіз дає підстави стверджувати, що всі програми вбирають стандартний перелік тем для всіх спеціалізацій: психолого-педагогічна характеристика діяльності тренера; вимоги до діяльності та особистості педагога; стилі діяльності тренера, тощо. В деяких програмах прослідковується установка на розуміння студентами важливості формування професійно-педагогічної мотивації. Зміст семінарських занять, як правило, є недостатнім для формування у студентів мотивації професійної діяльності. Лише в окремих випадках в них передбачається використання методів, які впливають на формування спрямованості на професію. Наприклад, програма зі спеціалізації «Плавання» передбачає ігрові підходи та моделювання студентами діяльності тренера з плавання.

В цілому проведений аналіз підводить до думки, що в навчальних програмах, підручниках і посібниках для фізкультурних вузів мотиваційні установки відображені недостатньо повно до того ж односторонньо.

Висновки.

Проблема формування мотивації професійної діяльності у студентів в системі фізкультурної освіти у зв'язку з її суттєвими особливостями до цього часу залишається недостатньо досліджуваною: не виявлена її структура, критерії оцінки, особливості формування професійної мотивації спортивного педагога в процесі вивчення професійно – орієнтованих дисциплін. Крім того, на даний час не розроблена модель розви-

тку професійної мотивації до педагогічної діяльності у студентів фізкультурного вузу в методологічному та технологічному відношенні.

Аналіз змісту програм, підручників і навчальних посібників з «Теорії і методики обраного виду спорту» та психолого-педагогічних дисциплін з метою виявлення їх спрямованості на формування професійної мотивації у студентів дозволяє стверджувати, що їх тематичний зміст в основному відображає установку фізкультурної освіти на формування у студентів теоретичної компетентності.

Умовою розвитку мотивації до фізкультурно-спортивної діяльності у студентів є оновлення змісту та технологій освітньої діяльності у вузі з включенням наступних компонентів: дидактичного забезпечення (змісту, методики реалізації, способів взаємодії в системі «викладач-студент»), яке ґрунтується на інтеграції педагогічної і спортивної складових підготовки з опорою на контекстний підхід; професійно-орієнтованих задач, які актуалізують життєвий досвід студентів у зв'язку зі спеціальністю; участі в педагогічній діяльності; психолого-педагогічній взаємодії по розвитку мотивації.

До подальших напрямів дослідження ми відносимо розробку основних положень моделі професійно-педагогічної мотивації студентів фізкультурних вузів, яка ґрунтується на інтеграції педагогічної та спортивної складових змісту підготовки.

Література:

1. Баженова Е.А. Особенности студенческой спортивной аудитории, Проблемы педагогической деятельности в физической культуре и спорте и пути их решения в физкультурном образовании, 2002, Вып. 2, С. 8–12.
2. Беляев В. Волейбол, М.: ФОН, 2000, 114 с.
3. Беседина Л.М., Сторублев О.И. Педагогична майстерність, активні методи навчання та методична робота у навчальних закладах, К.: Логос, 2009, 204 с.
4. Булгакова Н.Ж. Плавание, М.: Физкультура и спорт, 2001, 400 с.
5. Бурлуцкая М., Рубика Л., Шанко И. Мнения студентов о качестве обучения в педагогическом вузе, Народное образование, 2002, № 5, С. 82–93.
6. Волкова Н.П. Педагогіка, К.: Академія, 2001, 576 с.
7. Герцик М.С. Вацеба О.М. Вступ до спеціальності галузі «Фізичне виховання і спорт», Х.: ОВС, 2005, 240 с.
8. Глазирин І.Д. Плавання, К.: Кондор, 2006, 501 с.
9. Деркач А.А., Исаев А.А. Педагогическое мастерство тренера, М.: Физкультура и спорт, 1981, 375 с.
10. Евстратов В.Д. Лыжный спорт, М.: Физкультура и спорт, 1989, 319 с.
11. Ерєгіна С.В. Методические подходы к профориентации студентов физкультурных вузов, М.: Народное образование, 2005, 230 с.
12. Ерєгіна С.В. Оптимизация процесса профессиональной подготовки студентов ФФК путём решения стандартных педагогических задач, Современные проблемы физической культуры и спорта, М.: МПГУ, 2000, С. 20–22.
13. Ерєгіна С.В., Свищев И.Д. Исследование профессиональных мотиваций студентов факультета физической культуры, Современные проблемы физической культуры и спорта, М.: МПГУ, 2001, С. 10–11.
14. Занюк С. Психология мотивации, К.: Эльга-Н; Ника-Центр, 2001, 170 с.
15. Ильин Е.П. Психология спорта, СПб.: Питер, 2010, 352 с.
16. Корх А.Я. Тренер: деятельность и личность, М.: Терра Спорт, 2000, 120 с.
17. Кузин В.В., Кутенов М.Е. Многоуровневая подготовка спортивных кадров за рубежом, М.: Физкультура, образование и наука, 1999, 246 с.

References

1. Bazhenova E.A. *Problemy pedagogicheskoy deiatel'nosti v fizicheskoy kul'ture i sporte i puti ikh resheniia v fizkul'turnom obrazovanii* [Problems of pedagogical activity in physical culture and sport and ways of their decisions in physical culture education], Saint Petersburg, SPSU Publ., 2002, vol. 2, pp. 8–12.
2. Beliaev V. *Voleybol* [Volleyball], Moscow, 2000, 114 p.
3. Biesiedina L.M., Storublev O.I. *Pedagogichna majsternist', aktivni metodi navchannia ta metodichna robota u navchal'nikh zakladakh* [Pedagogical trade, active methods of education and methodical work in educational establishment], Kiev, Logos, 2009, 204 p.
4. Bulgakova N.Zh. *Plavanie* [Swimming], Moscow, physical culture and sport, 2001, 400 p.
5. Burluckaia M., Rubika L., Shanko I. *Narodnoe obrazovanie* [Native education], 2002, vol. 5, pp. 82–93.
6. Volkova N.P. *Pedagogika* [Pedagogy], Kiev, Academy, 2001, 576 p.
7. Gercik M.S., Vaceba O.M. *Vstup do special'nosti galuzi «Fizichne vikhovannia i sport»* [Entrance in speciality "Physical education and sport"], Kharkov, OVS, 2005, 240 p.
8. Glazirin I.D. *Plavannia* [Swimming], Kiev, Kondor, 2006, 501 p.
9. Derkach A.A., Isaev A.A. *Pedagogicheskoe masterstvo trenera* [Pedagogical trade of coach], Moscow, Physical culture and sport, 1981, 375 p.
10. Evstratov V.D. *Lyzhnyj sport* [Ski sport], Moscow, Physical culture and sport, 1989, 319 p.
11. Eregina S.V. *Metodicheskie podkhody k proforientacii studentov fizkul'turnykh vuzov* [Methodical approaches to professional orientation of students of physical culture establishments], Moscow, Native education, 2005, 230 p.
12. Eregina S.V. *Sovremennye problemy fizicheskoy kul'tury i sporta* [Modern problems of physical culture and sport], Moscow, MPH Publ., 2000, pp. 20–22.
13. Eregina S.V., Svishchev I.D. *Sovremennye problemy fizicheskoy kul'tury i sporta* [Modern problems of physical culture and sport], Moscow, MPH Publ., 2001, pp. 10–11.
14. Zaniuk S. *Psikhologiiia motivacii* [Psychology of motivation], Kiev, Nika-centre, 2001, 170 p.

18. Кузьмин А.М. Теоретические аспекты профессионального воспитания студентов вуза физической культуры, Теория и практика физической культуры, 1999, № 10, С. 19–21.
19. Никитина Н.Н. Развитие ценностного сознания учителя, Педагогика, 2000, № 6, С. 65–70.
20. Озолин Н.Г., Воронкин В.И., Примаков Ю.Н. Легкая атлетика, М.: Физкультура и спорт, 1989, 671 с.
21. Олешко В.Г. Силові види спорту, К.: Олімпійська література, 2001, 288 с.
22. Павлюк Е.О., Чопик Т.В. Аналіз професійної підготовки майбутніх фахівців з олімпійського та професійного спорту у вищих навчальних закладах, Педагогіка, психологія, біологічні проблеми фізичного виховання та спорту, 2012, № 2, С. 92–95.
23. Поплавський Л.Ю. Баскетбол, К.: Олімпійська література, 2004, 446 с.
24. Семин Ю.Н. Интеграция содержания профессионального образования, Педагогика, 2001, № 2, С. 20–25.
25. Соловьева С.А., Погудик С.М., Долганова И.В. Значение диагностики индивидуальных особенностей студентов вузов физической культуры для повышения качества их профессиональной подготовки, Теория и практика физической культуры, 1997, № 12, С. 36–41.
26. Сургучев В.А. Исследование спроса на выпускников физкультурных вузов и их ориентация в сфере труда, Теория и практика физической культуры, 2002, № 12, С. 39–43.
27. Турецкий Б.В. Обучение фехтованию, М.: Академ. проект, 2007, 432 с.
28. Тышлер Д.А. Спортивное фехтование, М., 1997, 385 с.
29. Худолій О.М. Основи викладання гімнастики, Х.: ОВС, 2004, Т. 1, 414 с.
30. Чесноков Н.Н. Структура и функции системы довузовской подготовки, Довузовская подготовка как этап развития кадровой инфраструктуры в отрасли „Физическая культура и спорт”, М.: Спорт Академ Пресс, 2001, С. 71–85.
31. Шиян Б.М., Папуша В.П. Методика викладання спортивно-педагогічних дисциплін у вищих навчальних закладах фізичного виховання та спорту, Х.: ОВС, 2005, 208 с.
15. Il'in E.P. *Psikhologiya sporta* [Psychology of sport], Saint Petersburg, Peter, 2010, 352 p.
16. Korkh A.Ia. *Trener: deiatel'nost' i lichnost'* [Coach: activity and personality], Moscow, Terra Sport, 2000, 120 p.
17. Kuzin V.V., Kutenov M.E. *Mnogourovnevaia podgotovka sportivnykh kadrov za rubezhom* [Multilevel training of sport personnel abroad], Moscow, Physical culture, education and science, 1999, 246 p.
18. Kuz'min A.M. *Teoriia i praktika fizicheskoi kul'tury* [Theory and practice of physical culture], 1999, vol. 10, pp. 19–21.
19. Nikitina N.N. *Pedagogika* [Pedagogy], 2000, vol. 6, pp. 65–70.
20. Ozolin N.G., Voronkin V.I., Primakov Iu.N. *Legkaia atletika* [Track and field athletics], Moscow, Physical culture and sport, 1989, 671 p.
21. Oleshko V.G. *Silovi vidi sportu* [Force type of sport], Kiev, Olympic literature, 2001, 288 p.
22. Pavliuk E.O., Chopik T.V. *Pedagogika, psihologia ta mediko-biologichni problemi fizicnogo viovanna i sportu* [Pedagogics, psychology, medical-biological problems of physical training and sports], 2012, vol. 2, pp. 92–95.
23. Poplavs'kij L.Iu. *Basketbol* [Basketball], Kiev, Olympic literature, 2004, 446 p.
24. Semin Ju.n. *Pedagogika* [Pedagogy], 2001, vol. 2, pp. 20–25.
25. Solov'eva S.A., Pogudik S.M., Dolganova I.V. *Teoriia i praktika fizicheskoi kul'tury* [Theory and practice of physical culture], 1997, vol. 12, pp. 36–41.
26. Surguchev V.A. *Teoriia i praktika fizicheskoi kul'tury* [Theory and practice of physical culture], 2002, vol. 12, pp. 39–43.
27. Tureckij B.V. *Obuchenie fekhovaniju* [Teaching fencing], Moscow, Academic project, 2007, 432 p.
28. Tyshler D.A. *Sportivnoe fekhovanie* [Sport fencing], Moscow, 1997, 385 p.
29. Khudolij O.M. *Osnovi vkladannia gimnastiki* [Basis of gymnastic teaching], Kharkov, OVS, 2004, vol. 1, 414 p.
30. Chesnokov N.N. *Struktura i funkcii sistemy dovuzovskoi podgotovki, Dovuzovskaia podgotovka kak etap razvitiia kadrovoj infrastruktury v otrasli „Fizicheskaia kul'tura i sport”* [Structure and functions of the system of before enter establishment preparation, Before enter establishment preparation as stage of development of skilled infrastructure in industry the “Physical culture and sport”], Moscow, Sport Academ Press, 2001, pp. 71–85.
31. Shiian B.M., Papusha V.P. *Metodika vkladannia sportivno-pedagogichnikh disciplin u vishchikh navchal'nikh zakladakh fizicnogo vkhovannia ta sportu* [Methodic of teaching sport-pedagogical disciplines in higher educational establishments of physical education and sport], Kharkov, OVS, 2005, 208 p.

Информация об авторе:

Степанченко Наталья Ивановна
chervinka79@mail.ru

Львовская государственная университет физической культуры
ул. Костюшко 11, г. Львов, 79000, Украина.
Поступила в редакцию 29.05.2012г.

Information about the author:

Stepanchenko N.I.

chervinka79@mail.ru

Lvovskyy State University of Physical Culture
str. Kosciusko, 11, Lviv 79000, Ukraine.

Came to edition 29.05.2012.